

Проблеми відображення інтелектуального капіталу в структурі майна промислових підприємств Одеського регіону

У фінансовій звітності підприємств України стають все більш актуальним розширення деяких статей, що відображають результати інтелектуальної діяльності підприємств або інтелектуальний капітал (ІК) підприємства, а саме: «Нематеріальні активи», «Гудвіл», «Інші нематеріальні активи». Саме за підсумком цих статей у фінансовій звітності вітчизняних підприємств вважається можливим визначення вартості інтелектуального капіталу:

$$IK = \text{Нематеріальні активи} + \text{Гудвіл} + \text{Інші нематеріальні активи} \quad (1)$$

Проте, результат такого підрахунку не відображає інтелектуальний капітал в повному обсязі, так як не враховує низку його складових.

Проблеми об'єктивного відображення вартості ІК безпосередньо стосуються підприємств важкого машинобудування, розробки програмного забезпечення та інших високотехнологічних підприємств розвиток яких базується на розробці та впровадженні новітніх технологій. Для таких підприємств саме інтелектуальний капітал визначає ключові конкурентні позиції та переваги.

Серед багатьох вітчизняних науковців дискусійним питанням є визначення суті та розміру гудвілу та його відображення у звітності.

Гудвіл – це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, нових технологій [1].

Виходячи з вище наведеного визначення можна зробити висновок, що дана стаття може бути достовірно визначеною та відображеною в балансі підприємства лише при його капіталізації, тобто продажу підприємства [2]. При звичайній операційній діяльності підприємства дана величина не може бути визначена через відсутність даних для розрахунку.

В табл.1 наведено статті, що відображають інтелектуальні складові у звітності деяких крупних підприємств Одеського регіону.

З табл.1 видно, що у звітності великих промислових підприємств ІК займає незначну питому вагу відповідно до валюти балансу і відображається лише у складі статті «Нематеріальні активи». Стаття «Гудвіл», яка безпосередньо відображає ІК не відображається у звітності, оскільки достовірно оцінити розмір гудвілу можна лише при капіталізації підприємства. Тому сума по даній статті відображається в балансі тих підприємств, які піддавались реорганізації (злиттю, поглинанню та ін.).

Таблиця 1 – Інтелектуальний капітал у структурі майна промислових підприємств Одеського регіону (2010 р.) [3]

Назва підприємства	Складові ІК за балансом підприємств				Валюта балансу, тис. грн
	«Нематеріальні активи», тис.грн	у % до валюти балансу	«Гудвіл», тис.грн	у % до валюти балансу	
ВАТ «Одеський припортовий завод»	19148	0,0079	0	0,00	2418653
ПАТ «Лукойл–нафто-вереробний завод»	2649	0,00105	0	0,00	2509517
ВАТ «Одеський коро-вай»	127	0,00043	0	0,00	293281
ВАТ "Одеське виробниче об'єднання "Холодмаш"	32	0,00133	0	0,00	24003
ВАТ «Одеське виробниче об'єднання «Холодмаш»	32	0,0013	0	0,00	24416
ВАТ «Чорноморполі графмет»	1	0,00008	0	0,00	11883
ВАТ «Верстатонормаль»	0	0	0	0,00	4667

Тому очевидним є те, що в балансі вітчизняні підприємства не мають змоги відображувати свої інтелектуальні здобутки. Це становить велику проблему для підприємств, які самостійно створюють нематеріальні активи, що в свою чергу слугує спричиненню невідповідності реального стану підприємства з обліковими даними, наведеними в звітності.

Література:

1. Податковий Кодекс України //Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
2. Скороходова Л.В. // Тези доповіді II Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Інтелектуальний капітал як об'єкт обліку і аналізу : проблеми методології і практики»// Запоріжжя, квітень, 2011
3. Офіційний сайт Державної установи "Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України"// Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>